

L'occità a Catalunya:
Anàlisi dels 10 anys
d'oficialitat
i perspectives de futur



Contingut

— Introducció	3
— Valoració dels 10 anys d'oficialitat a Catalunya	4
— Propostes de millora	6
— L'occità en la futura República.....	9
— Conclusions.....	10



L'occità a Catalunya: Anàlisi dels 10 anys d'oficialitat i perspectives de futur

Cercle d'Agermanament Occitano-català (CAOC)

25 d'octubre de 2016

Carrer de la Providència 42

08024 Barcelona

Tel. +34 93 284 36 34

caoc@caoc.cat

www.caoc.cat

INTRODUCCIÓ

L'Estatut de Catalunya del 2006 va representar un canvi important de l'estatut polític del Principat de Catalunya. També va suposar, és clar, el començament del "procés polític" que viu actualment Catalunya, arran de la sentència del Tribunal Constitucional del 2010. Ara bé, l'Estatut del 2006 també va significar, a través del seu article 6, el reconeixement de l'oficialitat a tot el territori administratiu català d'una tercera llengua, l'occitana, fins aleshores només reconeguda a l'Aran. Amb aquest article, l'Estatut pretenia atorgar a una comunitat culturalment i lingüística diferent de la majoritària, que no representa ni l'1% de la població total del territori administratiu català –i el 0,3% de tot el territori occità–, però que històricament sempre n'ha format part, els màxims drets lingüístics no només en la petita part del seu territori –on, de fet, això ja feia temps que era així, gràcies a l'autonomia política exercida pel Conselh Generau d'Aran, encarregat de garantir els drets lingüístics dels aranesos a l'Aran d'ençà del 1991–, sinó al 98% del territori administrativament català restant.

Cal remarcar que un dels objectius que perseguia el catalanisme amb aquest cas era transmetre el missatge a l'Estat Espanyol -i a Europa-, que Catalunya sabia fer amb la seva minoria lingüística històrica allò que l'Estat Espanyola era incapaç de fer amb les seves minories -com el català, el basc o el gallec.

No cal dir que l'oficialitat de l'occità a tot el territori català també obria una porta: la de les relacions occitano-catalanes. L'occità i el català són, de fet, dues llengües i cultures amb uns orígens comuns, que comparteixen nombrosos elements lingüístics, literaris, de tradicions populars, etc. L'oficialitat, doncs, havia de servir també per, des de les institucions, treballar aquestes relacions mil·lenàries entre les llengües i cultures catalana i occitana. Prova d'això són algunes de les iniciatives que va endegar el Govern de Catalunya durant el segon tripartit (2006-2010) i que encara són plenament d'actualitat, com ara la Mòstra de Cinèma Occitan o el Prèmi Robèrt Lafont.

Enguany, 10 anys després del famós Estatut, commemorem aquesta fita històrica i aprofitem per analitzar els canvis que ha comportat i que hauria d'haver comportat tal reconeixement d'oficialitat. Pensem, de fet, que institucions i societat civil catalanes hauríem tots de mostrar-nos més compromesos envers la també nostra llengua i cultura occitanes, especialment les organitzacions sensibles a les qüestions de llengua, cultura i país. Per això, també volem aprofitar per parlar de futur, per debatre sobre el rol i l'estatut de la llengua i cultura occitanes que proposem que tinguin en la nova República que bastirem entre tots.

Cal remarcar que el document que trobareu a continuació és fruit d'un treball endegat pel Cercle d'Agermanament Occitano-Català i amb la col·laboració de personalitats reconegudes del món acadèmic, polític, sociolingüístic, universitari o cultural que es van avenir a respondre un qüestionari participatiu. Volíem conèixer llurs opinions a fi d'enriquir el debat.

El resultat de tot plegat el teniu a les vostres mans.



VALORACIÓ DELS 10 ANYS D'OFICIALITAT A CATALUNYA

La conseqüència més important de l'article 6 de l'Estatut del 2006 va ser la *Llei de l'occità, aranès a l'Aran* [d'ara endavant, *La Llei*], aprovada el 22 de setembre de 2010 pel Parlament de Catalunya. No hauria d'haver significat, merament, la traducció legislativa d'un mandat estatutari, com qualsevol dels altres mandats de l'Estatut del 2006. La *Llei* hauria d'haver significat la transformació d'un país administrativament bilingüe en un país administrativament trilingüe. *La Llei*, de fet, aportava elements interessants i nous, entre d'altres, des de la perspectiva de l'estudi de la gestió del multilingüisme i dels drets lingüístics de les minories.

És important de recordar que un cop aprovada *La Llei* pel Parlament català, Catalunya esdevenia l'única nació de la Unió Europea, conjuntament amb Luxemburg, amb 3 llengües oficials dins de tot el seu territori. Precisarem, tanmateix, que el cas luxemburguès i el cas catalano-occità són de característiques molt diferents.¹ Com bé dèiem abans, l'oficialitat de l'occità significava d'atorgar a una comunitat culturalment i lingüística diferent de la majoritària, que no representa ni l'1% de la població total del territori administratiu

¹ Per saber-ne més, podeu consultar G. Newton, *Luxembourg and lëtzebuergesch*.

català, però que històricament sempre n'ha format part, els màxims drets lingüístics també al 98% del territori administrativament català restant més enllà de la Vall d'Aran. La Llei, doncs, estableix una diferència entre l'Aran i la resta del territori administratiu, de manera que, resumidament, proposa el següent: a l'Aran, les Administracions han de vetllar perquè s'utilitzi “*de manera general*” l'occità en tots els usos i el Conselh Generau d'Aran, la Generalitat i la resta d'Administracions –també la Central, un dels motius del recurs al Tribunal Constitucional del Govern Central– han d'utilitzar –també– aquesta llengua per a qualsevol relació amb els ciutadans de l'Aran i el seu Govern; a la resta de Catalunya, tot ciutadà té dret d'utilitzar la llengua occitana en les relacions amb l'Administració catalana, tots els documents públics o privats escrits en occità tindran plena validesa des d'un punt de vista lingüístic, i la Generalitat de Catalunya, conjuntament amb el Conselh Generau d'Aran, han de desenvolupar polítiques de difusió i promoció de les realitats cultural i lingüística occitanes -i araneses- al conjunt del Principat de Catalunya i a l'exterior.

Així doncs, podem considerar que La Llei era un text legislatiu molt ambiciós que havia de representar un canvi en el paradigma de la gestió del multilingüisme català.

Nogensmenys, malgrat aquesta importància de La Llei, podem constatar que deu anys després l'aprovació de l'Estatut de Miravet i sis anys després l'aprovació de La Llei, els resultats són més aviat escassos. Ens sap greu que essent un país amb una de les lleis més avançades d'Europa en matèria lingüística, aquesta no s'hagi sabut posar en pràctica.

L'única actuació concreta i directa de desenvolupament de La Llei és l'aprovació i el desplegament del decret 12/2014 de 21 de gener de reconeixement de l'Institut d'Estudis Aranesi com a autoritat lingüística i normativa per a l'occità a Catalunya, d'acord amb l'article 4.3 de La Llei. Es pot considerar que és l'única actuació política duta a terme per la Generalitat de Catalunya amb el propòsit d'aplicar la Llei 35/2010 d'ençà de la seva aprovació.

Així doncs, la manca de desplegament de La Llei s'ha fet especialment palesa en qüestions com l'atenció oral i escrita en occità a l'Administració de la Generalitat de Catalunya fora de l'Aran (article 6), com és el cas del servei del 012 que no disposa d'atenció oral en occità; la inclusió del coneixement de la realitat lingüística, històrica i cultural de l'Aran i Occitània en l'ordenació curricular de l'educació primària i secundària a tot Catalunya (article 13); el foment de la incorporació dels estudis filològics de l'occità a les universitats catalanes (article 15); els mitjans de radiodifusió i televisió en occità a l'Aran i al conjunt de Catalunya (article 19); la promoció de la llengua en l'àmbit socioeconòmic (article 23); la col·laboració amb altres territoris de llengua occitana (article 24) que ha estat pràcticament anecdòtica; o la projecció exterior de la llengua occitana (article 25), tant pel Departament de Cultura de la Generalitat com per l'Institut Ramon Llull; etc.

A tall d'exemples concrets, podríem remarcar el cas flagrant d'organismes o empreses públics catalans que actualment ofereixen informació en bilingüe (català, castellà) o trilingüe (català, castellà, anglès), com és el cas dels FGC tant als trens com a les màquines expenedores, i que, en canvi, ignoren completament l'obligació d'emprar també la llengua occitana. Podríem dir el mateix d'alguns departaments i direccions generals del Govern de la Generalitat de Catalunya que disposen del web traduït a diverses llengües i no pas a l'occità, o de museus, biblioteques i centres cívics en general que practiquen el mateix règim lingüístic d'incorporar llengües com el castellà, l'anglès, el francès, el xinès o qualsevol altra llengua, i d'arraconar l'occità.

A més, aquesta manca de desplegament de La Llei de l'occità ha anat acompanyada d'una reducció dels recursos econòmics i humans, ja reduïts, de la Generalitat de Catalunya per a les polítiques lingüístiques de promoció de l'occità. Aquest fet ha provocat, per exemple, la desaparició d'alguns dels cursos d'occità que s'impartien en alguns punts del territori català, la reducció del pressupost de política lingüística del Conselh Generau d'Aran, la reducció a nivells testimonials de les subvencions a entitats de promoció de la llengua occitana, etc.



PROPOSTES DE MILLORA

Des del CAOC hem volgut proposar al Govern un pla de xoc per tal que La Llei pugui ser aplicada satisfactòriament. En aquest sentit, hem volgut temporitzar en tres fases, segons la urgència, les diverses accions que, de manera imprescindible, creiem que la Generalitat de Catalunya hauria d'emprendre per tal de portar a terme el desenvolupament complet de La Llei. Creiem que totes aquestes mesures haurien d'haver estat acomplertes abans de gener del 2020.

Primer bloc de mesures que hauria d'emprendre la Generalitat de Catalunya:

- a. Destinar una quota fixa, desitjable d'un mínim de l'equivalent del 5% del pressupost global de la Direcció General de Política Lingüística del 2017, al foment i a la promoció de la llengua occitana.
- b. Presentar un calendari d'aplicació i desenvolupament de La Llei de l'occità realista i efectiu, acompanyat d'una memòria econòmica i dels recursos humans necessaris.
- c. Aplicar les actuacions i mesures necessàries a fi que l'Institut Ramon Llull incorpori en les seves funcions i obligacions la projecció exterior de la llengua occitana.
- d. Obrir una línia específica de subvencions per a entitats culturals i mitjans de comunicació que promoguin i/o utilitzin la llengua i la cultura occitanes, que almenys dobli en recursos econòmics la línia ja oberta l'any 2010 per la Secretaria de Política Lingüística d'aleshores i avui inexistent.
- e. Garantir el dret d'una atenció oral en occità al sevei d'informació ciutadana 012 i al servei d'emergències 112.
- f. Garantir que tots els webs dels seus departaments, direccions generals i empreses o ens públics ofereixen l'opció de ser consultats en llengua occitana.
- g. Garantir que totes les noves retolacions d'edificis o equipaments públics de Catalunya (museus, transports, ens oficials...) on es preveu d'afegir el castellà hi sigui també l'occità. Així si en un

metro de Barcelona hi ha “salida” també hi hauria de ser en occità. Això afecta la retolació i la megafonia.

- h. Garantir que les paperetes electorals de comicis celebrats a Catalunya siguin a tot el Principat, almenys, en català i occità.
- i. Impugnar tota legislació espanyola que no tingui en compte la realitat trilingüística del Principat.
- j. Sol·licitar als estaments de l'Estat que ja utilitzen el català (renda, Correus...), que incorporin també l'occità.
- k. Haver endegat un pla de col·laboració amb altres territoris de parla occitana, especialment pel que fa als intercanvis culturals i lingüístics (escoles, artistes, festivals, etc.).
- l. Emprendre accions simbòliques i de protocol com les següents:
 - La bandera occitana de l'Aran haurà de ser sempre present, al costat de la bandera catalana, al Parlament de Catalunya (especialment a l'entrada i a l'hemisicle), al Palau de la Generalitat, i allà on el President de la Generalitat o la Presidenta del Parlament realitzin discursos.
 - Els missatges institucionals de cap d'any, de la Diada Nacional o similars, del President de la Generalitat de Catalunya, retransmesos per les ràdios i televisions públiques catalanes, hauran d'incorporar una part dels discursos en occità.
 - La Generalitat de Catalunya, en motiu de la Diada Nacional d'Aran, convidarà anualment el Síndic d'Aran a realitzar un missatge institucional adreçat al Parlament de Catalunya i als seus ciutadans en occità, retransmès per les ràdios i televisions públiques catalanes.
 - El Parlament de Catalunya (l'edifici i els seus serveis telemàtics) han d'incorporar l'occità en tots i cada un d'aquells àmbits on avui hi trobem el castellà (retolació, menús de la cafeteria, serveis web, documentals audiovisuals, etc.).
 - Els canals de xarxes socials del Parlament de Catalunya, de la Generalitat de Catalunya, i de llurs Presidents, hauran de realitzar en llengua occitana una part mínimament digna de les publicacions habituals, un mínim d'una cinquena part seria el més convenient.
 - La Generalitat de Catalunya ha d'utilitzar sistemàticament l'expressió “Catalunya i Aran” en lloc de “Catalunya” en totes les comunicacions escrites i orals per referir-se al nostre País.

Segon bloc de mesures que la Generalitat de Catalunya hauria d'emprendre:

- a. Haver creat la Secretaria d'afers aranesos i occitans, així com, entre d'altres, la Direcció General de Llengua i Cultura Occitanes, responsable, coordinadament amb el Conselh Generau d'Aran, de l'oficialitat de la llengua occitana a Catalunya, del desenvolupament de la Llei de l'occità, aranès a l'Aran i dels articles lingüístics i culturals de la llei d'Aran que són competència de la Generalitat de Catalunya. La Direcció General haurà de dotar-se d'un pressupost i personal propis d'acord amb les necessitats.
- b. Garantir la presència de l'occità en igualtat de condicions en totes aquelles comunicacions escrites (en paper, físicament o web) de la Generalitat de Catalunya o de qualsevol organisme, ens o empresa públics que en depengui que avui es trobin traduïdes a d'altres llengües més enllà del català.

- c. Establir quotes mínimes per a les subvencions per a produccions culturals en llengua occitana (literatura, música, teatre...) als diferents organismes competents (ICEC, Departament de Cultura...).
- d. Haver garantit la creació d'un fons de conservació i una línia de recerca específics en llengua occitana a la Biblioteca Nacional de Catalunya
- e. Presentar un pla pilot d'aplicació de l'article 13.2, a fi de garantir la inclusió del coneixement de la realitat lingüística, històrica i cultural de l'Aran i Occitània en l'ordenació curricular de l'educació primària i secundària a tot Catalunya al curs escolar 2020-2021. Aquest pla pilot haurà de preveure, evidentment, el reclutament de professors competents en la matèria en qüestió o la formació intensiva de professorat ja existent.
- f. Garantir que la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals ofereix un mínim de 15 hores setmanals de programació radiofònica i televisiva (distintament) en occità per a tot Catalunya, amb una oferta variada de programació infantil, juvenil, d'entreteniment, d'actualitat i de notícies, fent especial èmfasi en la programació de continguts divulgatius per explicar la realitat aranesa -i en occità- a Catalunya. A més, cadrà garantir, d'acord amb l'article 19.1, la col·laboració amb els mitjans de comunicació en occità de fora de Catalunya.
- g. Garantir el dret d'aprendre la llengua occitana a través de cursos de llengua presencials a qualsevol punt geogràfic del país, així com per via telemàtica a través de cursos de llengua occitana en línia gratuïts, equiparables a la plataforma Parla.cat.
- h. Establir mecanismes de quota mínima de programació cultural en llengua occitana en els certàmens, festivals i esdeveniments culturals en general subvencionats per la Generalitat de Catalunya (música, teatre, literatura...).
- i. Garantir la incorporació dels estudis filològics de l'occità a les universitats catalanes, molt especialment a les universitats de la capital de Catalunya.
- j. Vetllar per la projecció exterior de la llengua i la cultura occitanes, així com per la realitat política de l'Aran. Així mateix, ha d'oferir al Conselh Generau d'Aran la participació directa en aquells espais i organismes de cooperació internacional o transfronterera on la Generalitat ja disposa de participació.

Tercer bloc de mesures que la Generalitat de Catalunya hauria d'emprendre:

- a. Haver fet efectiu el dret d'una oferta completa i pròpia (mínim d'un canal de televisió i d'una emissora de ràdio) de radiofusió i televisió en llengua occitana per a l'Aran i per al conjunt del Principat de Catalunya.
- b. Garantir l'aplicació total de l'article 13.2, a fi d'incloure el coneixement de la realitat lingüística, històrica i cultural de l'Aran i Occitània en l'ordenació curricular de l'educació primària i secundària a tot Catalunya al curs escolar 2020-2021.
- c. Haver garantit completament que absolutament totes les comunicacions de qualsevol administració, institució o empresa públiques de Catalunya, retolacions d'edificis i/o equipaments públics, documents i discursos oficials, que siguin en català i castellà, també siguin en occità.

L'OCCITÀ EN LA FUTURA REPÚBLICA

La República que anhela bona part de la ciutadania de Catalunya haurà de ser, si no vol reproduir els mateixos vicis de la monarquia espanyola, de matriu binacional. L'article 1 de la Llei d'Aran, aprovada pel Parlament de Catalunya l'any 2015, defineix l'Aran com una "realitat nacional occitana". Que l'Aran sigui una "realitat nacional occitana", vol dir que el territori de la nova República comptarà amb dues realitats nacionals, per bé que properes i bessones, diferents. I si dins el mateix territori trobem dues realitats nacionals diferents, la nova República ho haurà de tenir en compte, des de la seva gènesi. El nou Estat, doncs, pivotarà sobre dos trossets de nacions: un tros important, per bé que no complet, de la nació catalana; i un trosset petit, per bé que important, de la nació occitana (l'Aran).

L'encaix de l'Aran en aquesta nova realitat institucional haurà de ser definit de manera consensuada per les dues bandes, la catalana i l'occitana (l'Aran). Articular aquesta matriu binacional és cabdal atès que tindrà conseqüències directes en l'estructura de la República.

En un context de República de tipus confederal, l'estat confederat d'Aran haurà de disposar de la seva pròpia Carta Magna on s'establirà, entre d'altres qüestions, la seva llengua d'estat la qual, des del CAOC, entenem que només pot ser l'occitana.

Així mateix, la Constitució de la República Confederal de Catalunya i Aran haurà d'establir el català i l'occità llengües de la Confederació, en igualtat de condicions en tots els estaments confederals, sense que això exclougui la possibilitat de reconèixer drets lingüístics als parlant d'altres llengües.

D'aquesta manera, les llengües d'ús dels poders públics, de les institucions, dels organismes, de les administracions confederals, hauran de ser l'occità i el català, de manera igual. Això vol dir, és clar, que documents oficials de la Confederació com passaport, document d'identitat, moneda, constitució, etc., hauran de ser en català i en occità per a tota la Confederació. També vol dir que hauran de ser les llengües d'ús del Parlament, del Govern i dels mitjans de comunicació públics de la Confederació.

De la mateixa manera, serà suficient per tal d'obtenir la nacionalitat de la nova República, d'acreditar l'arrelament per competència lingüística en llengua catalana o bé en llengua occitana indistintament, en el moment de la sol·licitud.

Finalment, la Constitució confederal determinarà que la Confederació ha de vetllar pel respecte i el coneixement recíprocs entre les dues llengües i cultures de la República, a través, per exemple, de polítiques educatives, culturals i lingüístiques.



GUILLEM SEVILLA

CONCLUSIONS

Les polítiques públiques de foment, protecció i promoció de la llengua i cultura occitanes a Catalunya són, certament, polítiques de foment, protecció i promoció de la llengua i cultura dels ciutadans d'Aran. Tanmateix, hom no hauria de concebre-les així, merament, ni hauria de caure en l'error de considerar que els únics beneficiaris d'aquestes polítiques són els ciutadans aranesos.

Les polítiques de foment, protecció i promoció de la llengua i cultura occitanes a Catalunya, són polítiques que, de fet, beneficien directament el conjunt de la societat catalana, perquè actuen de mirall i de termòmetre dels nivells de tolerància i respecte de la societat catalana envers les minories històriques culturals. Aquestes polítiques, doncs, actuen d'antídoto contra els fonamentalismes culturals i les visions lingüísticament i nacional excloents i fomenten una societat més oberta i permeable.

Les polítiques de foment, protecció i promoció de la llengua i cultura occitanes a Catalunya, són, també, una oportunitat per obrir nous mercats culturals al conjunt de la ciutadania de Catalunya. Són, per tant, una inversió, que pot repercutir en beneficis individuals i col·lectius.

Les polítiques de foment, protecció i promoció de la llengua i cultura occitanes a Catalunya, són, també, la millor carta de presentació de Catalunya al món. Podem ser un cas únic a la Unió Europea –i, gairebé únic al món– de República democràtica que vetlla per la protecció, el foment i la promoció de la seva minoria històrica cultural.

Bona part de les polítiques de foment, protecció i promoció de la llengua i cultura occitanes a Catalunya, són més simbòliques que costoses. Algunes de les més visibles, de fet, podrien ser aplicades de manera immediata sense que això suposés cap cost addicional o inassumible per als poders públics.

La futura República catalana haurà de tenir molt en compte, des de la seva gestació, la realitat binacional de Catalunya, fixada a l'article 1 de la Llei d'Aran del 2015. En aquest sentit, creiem que la millor manera de garantir unes polítiques de foment, protecció i promoció de la llengua i cultura occitanes a Catalunya a l'alçada d'un estat modern com el que volem la majoria dels catalans, és constituir una República Confederal amb dos estats lliurement associats, Catalunya i Aran. Aquesta República Confederal hauria d'establir el català i l'occità llengües de la República en igualtat.

